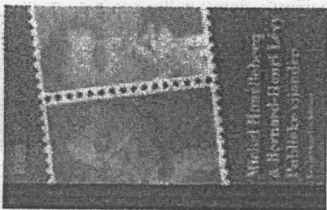

Liberates Nieuwsbrief 264 - 12/12/2010

PUBLIEKE VIJANDEN

boek VRIJDAG 1.2 FEBRUARI 2010

Michel Houellebecq & Bernard-Henri Lévy

Michel Houellebecq en Bernard-Henri Lévy zijn twee Franse schrijvers met uitgesproken, controversiële en doorgaans tegengestelde meningen. De eerste maakte naam als auteur van *De wereld als markt en strijd* en *Elementaire oeblijfs* waarin hij fel tekeering tegen de vroegere activiteiten van mei '68 die nu zo mooi in de pas lopen van de kapitalistische consumptiemaatschappij. In 2001, nog voor de aandsagen van 11 september, beschreef hij in zijn boek *Platform* een daad van moslimorganisaties daagden hem voor de rechter, maar de auteur werd 'de stomste religie' die er bestaat. Een aantal Franse moslimorganisaties daagden hem voor de rechter, maar de auteur werd voorgaanszande filosoof (een van de leiders van de 'Nouvelle Philosophie') die op de bres staat voor de mensenrechten wordt hij door heel wat Franse intellectuelen en opiniemakers op handen gedragen. Maar ook hij krijgt steeds meer vijanden omwille van zijn uitspraken pro Israël en zijn kritiek op de ultravass van de islam. Het islamisme is het totalitarisme van deze tijd, zo verklaarde hij. Houellebecq en Lévy begonnen in 2008 een briefwisseling die uiteindelijk in het pttkelende boek *Publieke vijanden. Een steekspel in brieven*.

Houellebecq zet al in zijn eerste brief de toon en omschrijft Lévy met sarcasme als een 'inimicus der machtigen, sinds uw kindertijd badend in obscene rijkdom' (een salonsociaal) en zichzelf als een 'proleer' maar wel met één gemeenschappelijk kenmerk: wij zijn allebei lamelijk verachtelijke figuren'. Zo begint een steekspel met wederzijdse onderhuidse verwijzingen die echter verrassend snel omslaan in een bepaalde samenhang. Niet dat de protagonist elkaar sparen of bewieroken. Soms is één uitpraak van de rechtvoor-de-raap schrijvende en redenerende Houellebecq voldoende om de gevoelige Lévy in vuur en vlam te zetten. Zo schrijft de cynicus dat hij geen hoge pet heeft van het engagement van de joodse filosoof, dat hijzelf 'door niets algemeen of universeels (of bijzonders of plaatselijk) echt kan worden geroerd' en dat hij altijd wantrouwen koestert tegen mensen die de wapens optromen, voor welke zaak dan ook. En hij citeert Goethe dat hij 'leever omrecht dan wanorde' heeft. Het levert hem een forse bobwassing op van Lévy die heftig riposteert dat 'een ords die zich met onrecht voedt geen recht van bestaan heeft' en dat het terloopse citaat als een 'omniakbare echo van het mechanisme van de Dreyfus-affaire' klinkt. Het is een van de weinige keren dat Houellebecq uit het lood gestagen wordt en in de verdediging zit.

Meestal is hij in de briefwisseling juist de aanvaller en raakt de kritiek van Lévy zijn door cynisme ongevoelig geworden geest niet. Zo voelt hij zich beter in lerland omdat hij er veel minder belastingen moet betalen. Hij ergert zich aan al die verbodsbepalingen in Frankrijk met betrekking tot roken en denkt met plezier terug aan een avondje uit in een uitgaansbuurt in Moskou met enkele blondines, want zo schrijft hij dubbelzinnig, de Russen bezitten een levenslust die wij kwijt zijn'. Lévy, die de ernst zelve is en boggeeft dat hij geen enkele humor heeft, trapt in de val en gaat als een bezatene te keer tegen het poëfisme, de valls oorlog in Tsjetsjenie, de moord op de journaliste Anna Politkovskaja en het toenemende racisme in Rusland. Houellebecq, die zichzelf omschrijft als een 'niet geëngageerde

intellectueel', veegt het allemaal kurkroog van tafel met de stelling dat de grootste armoede in Moskou verkwamen is en dat Postin door de groeiende middenklasse in zijn land op handen gedragen wordt. Dat het geen echte democratie is, vindt hij niet erg want hij heeft zelf nooit het gevoel gehad in een democratie te leven. Al die politieke partijen stellen volgens hem toch maar hetzelfde voor en dus stemt hij helemaal niet.

De mooiste fragmenten zijn alvast die waarin de twee schrijvers hun families, in het bijzonder hun vaders beschrijven. Vader Lévy als een bourgeois, maar die de bourgeoisie minschte. Een schaker, salimede man 'bezeeld door onverzettelijke trots'. Vader Houellebecq een ressecte proletariër, ook een schaker, later sliteraar, een man die alles in zijn leven had opgeofferd om 'van niemend afhankelijk te zijn'. Een liberair, aldus de zoon. De uiteenlopende geschiedenis van hun beide families is volgens Houellebecq dan ook de reden van hun verschillende visies op Frankrijk, een land dat wet hem betreft duidelijk kan gestolen worden, en schuldgevoel heeft hij daerover niet. Wij beseffen ze beide het gevaar van de 'terugkeer van het religieuze' en stellen ze vast dat ze op dat vlak dezelfde vijanden hebben. Houellebecq verwijst naar allerlei vuilspuiters en leugenaars op internetites, bij Le Canard enchaîné en Le Monde diplomatique. Daar zie je dat de tegennatuurlijke samenwerking van ultralinks en radical islamisme, en hij schrijft vijmscherp dat 'elke antisemitische gewelddaad of moord die zich in de Franse voorsteden voorboet of zal voortdoen, een beetje op hun conto kan worden geschreven'. Lévy is het met hem eens en heeft het over 'het islamogechisme, de nieuwe grote alliantie van nieuwe roden en nieuwe britten', alhoewel hij nuanceert en stelt dat hij een zorgvuldig onderzoek maakt tussen de islam (die hij in gematigde vorm verenigbaar ziet met de democratie) en het islamisme. Beiden verdedigen ook het recht van de Nederlandse Ayaan Hirsi Ali om zich kritisch uit te laten over de islam.

De schrijvers hebben het nog over hun grote literaire voorbeelden, hun ware drijfveren (waarof ze proberen om te focussen op de minder frisse kanten ervan) en over hun elgen integriteit. Het intellectuele steekspel hebben de protagonisten zes maanden volgehouden. Dat is ook genoeg want de lezer proeft op het einde dat het vet van de soep is. Maar de confrontatie tussen de twee schrijvers is best interessant. Het geeft een goed beeld van de maatschappelijke thema's die in Frankrijk aan de orde zijn en hoe ze op verschillende manieren bekeken worden. Op de ietwat naïef voluntaristische, geëngageerde en theatrale manier van Lévy die in zijn strijd voor de grote idealen geen grote woorden schuift, of op de bijtende, sarcastische ongemamenheid van Houellebecq die lek heeft aan idealen en zijn mond niet spoelt, alvorens iets te zeggen. Volledige betrokkenheid tegenover volledige onverschilligheid als twee kanten van eenzelfde medaille.

Recensie door Dirk Verhofstadt

Michel Houellebecq & Bernard-Henri Lévy, *Publieke vijanden*, De Geus & De Arbeiderspers, 2009

Michel Houellebecq & Bernard-Henri Lévy